

COUNSELLING SUPPORT FOR STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Libuše Halfarová¹, Maria Vašutová²

Abstract

The first part of this text deals with the theoretical background of special educational needs and defines the specific needs of university students. The content of the article also focuses on counselling support for students with these needs, including educational support for gifted students. The article also discusses the characteristics and activities of the Counselling Centre/CEMNAS at PRIGO University and highlights counselling support for students with specific needs in tertiary education.

Keywords

Special Educational Needs, Tertiary Education, Equal Opportunities, Counselling, College Student

---

I. Úvod do problematiky, legislativní vymezení, právo na vzdělání

Již v roce 1948 byl přijat článek 26 Všeobecné deklarace lidských práv, nejznámějšího lidskoprávního dokumentu, obsahující právo na vzdělání: „Každý má právo na vzdělání. [...] Vzdělání má směřovat k rozvoji osobnosti, k posílení porozumění ve společnosti a k úctě k lidským právům.“

Postoje k lidem s různými specifickými/speciálními potřebami mají dlouhý historický vývoj, který vyústil v roce 2006 přijetím Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, která je v tomto směru nejdůležitějším krokem. V ní stojí: „Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních a celoživotní vzdělávání zaměřené na:

- plný rozvoj lidského potenciálu a smyslu pro vlastní důstojnost a uvědomění vlastní hodnoty, stejně jako na posilování úcty k lidským právům, základním svobodám a lidské různorodosti [...];
- rozvoj osobnosti, nadání a kreativity osob se zdravotním postižením, jejich duševní a tělesné schopnosti, a to v co největší možné míře.“ (Úmluva OSN 2006, článek 24).

Právo na vzdělání je v evropském prostoru nejen jedním ze základních lidských práv, ale také měřítkem vyspělosti každé společnosti. Aby se kvalitní vzdělání a jeho přístupnost tímto právem staly, zaměřuje se pozornost především na různé způsoby pomoci znevýhodněným skupinám. V tomto kontextu je jednou z povinností vyplývajících z evropského standardu vysokoškolského vzdělávání zajištění rovnoprávného zapojení studentů se speciálními vzdělávacími potřebami do vysokoškolského studia. Tomu odpovídá i stávající právní úprava, která konkretizuje studenty se zdravotním postižením, zdravotním nebo sociálním znevýhodněním, a také nadané studenty jako ty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)³.

Podpora studentů se SVP na vysokých školách není jednotně organizována; každá vysoká škola postupuje podle vlastního uvážení tak, aby kontinuálně navázala na inkluzivní (integrativní) praxi základního a sekundárního vzdělávání v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání v České republice, na tzv. Bílou knihou terciárního vzdělávání, která zmiňuje několik důležitých kroků pro dosažení větší rovnosti šancí v přístupu k vysokoškolskému vzdělání, např. „důsledně sledovat vznik nerovných šancí na všech stupních vzdělávání“. Dále monitorovat příčiny jejich přetrvávání

---

1 PRIGO University. Vítězslava Nezvala 801/1, 736 01 Havířov, Czech Republic. E-mail: Libuse.Halfarova@prigo.cz.

2 PRIGO University. Vítězslava Nezvala 801/1, 736 01 Havířov, Czech Republic. E-mail: Maria.Vasutova@prigo.cz.

3 § 16 zákona č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

na základě poznatků o hlavních zdrojích nerovnosti a následně koordinovat reformní kroky na všech stupních vzdělávacího systému a „poskytovat speciální studijní granty pro handicapované studenty“ (Matějů, 2009). Na Bílou knihu navazuje celá řada výzkumů a projektů zaměřených na podporu studentů se SVP na vysokých školách. Například výzkum s názvem *Analýza současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách* z roku 2010, zpracovaný pro Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Tento výzkum zmapoval mimo jiné zastoupení studentů se SVP dle různých nároků studijních programů. Sledoval i technické a materiální vybavení té které vysoké školy a služby poskytované těmto studentům, finanční náročnost a možné zdroje financování specifických nároků studujících včetně legislativní předpisů vztahujících se k poradenským podporám.

Četnost zastoupení studentů se SVP v terciárním vzdělávání lze obtížně stanovit; statistické údaje o těchto studentech jsou podrobně zaznamenávány pouze v rámci primárního a sekundárního stupně vzdělávání. Podíl žáků se SVP na středních školách se pohybuje kolem 3 až 4 procent středoškoláků. Novosad už před 15 lety udával míru participace studentů se SVP na českých vysokých školách v rozmezí od 0,15 do 0,45 procenta (Novosad, 2008).

II. Teoretická východiska speciálních vzdělávacích potřeb, definiční rámec

S vývojovými poruchami se u svých žáků setkávají pedagogové na všech vzdělávacích stupních našeho školství, tedy včetně pedagogů vysokoškolských. Aby byli schopni s takovými jedinci učitelé efektivně pracovat, to znamená vzdělávat je a vychovávat žádoucím způsobem, to u nich předpokládá určitý stupeň znalostí o tom, jaké vývojové poruchy existují, jak se projevují, jaké speciální vzdělávací podmínky a přístupy žáci s vývojovými poruchami potřebují.

Speciální vzdělávací potřeby, specifické potřeby

Termín speciální vzdělávací potřeby je užíván ve spojení se vzděláváním základním, středním a vyšším odborným. Termín specifické potřeby je pak užíván ve spojení se vzděláváním terciárním. Terciární vzdělávání je třetí a nejvyšší stupeň formálního vzdělávání. Zahrnuje vzdělávání akademické, odborné a profesní. Záměrně nemluvíme u osob, jichž se SVP týkají, o diagnózách, neboť stejná diagnóza může představovat i odlišný stupeň a různou potřebu podpory. To znamená konkrétní proces vedoucí ke zvládnutí obtíží z pohledu individuálních osobnostních charakteristik dítěte či dospívajícího, a odlišné obtíže co se týče jejich chování. Děťmi a dospívajícími se speciálními vzdělávacími potřebami rozumíme žáky a studenty:

- se specifickými vývojovými poruchami učení nebo chování (dále SPUCH);
- s nadáním vyžadujícím osobitý pedagogický přístup;
- se zrakovým, sluchovým, tělesným či mentálním postižením;
- s vadami řeči nebo s vadami řeči v kombinaci s jinými vadami;
- s poruchami autistického spektra;
- s chronickými onemocněními a se zdravotním oslabením (Vašutová, 2023).

Specifické vývojové poruchy učení a chování/SPUCH. Jedince s touto diagnózou řadíme podle současné terminologie a legislativy do kategorie osob se speciálními vzdělávacími potřebami. O specifických vývojových poruchách učení a chování bylo publikováno mnoho odborných publikací. Je to oblast podrobně odborně zpracovaná. Při této příležitosti nelze opomenout významného profesora a psychologa Zdeňka Matějčka, jenž o dyslexii, dysgrafii a nadání napsal řadu odborných publikací. Základní charakteristikou dětí se SPUCH je jejich neschopnost integrovat více mentálních funkcí směřovaných k jednomu učebnímu cíli. Rozeznáváme tyto specifické vývojové poruchy učení:

- dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dysmúzie, dyspinxie, dyspraxie;
- specifická vývojová porucha motorické funkce, porucha sekvenční organizace;

- specifické jazykové problémy (porucha vyjadřování jazykem, verbální dyspraxie), neverbální poruchy učení.

V oblasti specifických poruch chování se aktuálně používají pojmy ADHD a ADD. ADHD/syndrom deficitu pozornosti s hyperaktivitou (*Attention Deficit Hyperactivity Disorders*) je vývojová porucha, kterou charakterizuje deficit pozornosti, hyperaktivita a impulzivita. ADD/syndrom deficitu pozornosti (*Attention Deficit Disorders*) označuje prostou poruchu pozornosti. Charakterizuje ji (na rozdíl od ADHD) větší četnost potíží ve sféře pozornosti a při plnění úkolů, které mají percepčně motorický charakter. Syndrom deficitu pozornosti ADD a syndrom deficitu pozornosti ADHD spojený s hyperaktivitou, jsou od roku 1990 (podle Mezinárodní klasifikace psychických onemocnění) uváděny jako porucha aktivity a pozornosti a též jako hyperkinetická porucha chování (Herényiová, Sabová 2015).

Aspergerův syndrom. U Aspergerova syndromu jde o kvalitativní narušení reciproční sociální interakce a současně se může při něm vyskytovat omezený repertoár stereotypních zájmů a aktivit. Je charakteristický disharmonickým vývojem osobnosti s převažující poruchou v oblasti sociální interakce a komunikace.

- Na rozdíl od autismu, není při tomto syndromu narušen vývoj řeči ani inteligence.
- Verbální projev osob s tímto postižením ovšem bývá nápadný monotónností a pedantickým důrazem na správnost použití jazyka.
- Zájmové zaměření je rovněž nápadné, jedinci mívají specifické stereotypní zájmy, podobně jako osoby s autismem.
- Prognóza je lepší než u osob s dětským autismem, ale i ony mívají problémy, a to především v oblasti sociální adaptace. Své potíže si uvědomují, a proto se u nich neztřídká objevují úzkostné a depresivní stavy a z nich vyplývající zvýšené riziko suicidálního chování (Vašutová, 2018).

Na rozdíl od autismu při Aspergerově syndromu nedochází k opoždění ve vývoji řeči a kognitivních schopností. Vyskytnout se může ovšem tělesná nemotornost. Tato porucha se častěji objevuje u chlapců, popřípadě u mužů, a mnohdy bývá odhalena až v dospělosti. K jejímu diagnostikování neexistuje v současnosti komplexní testová baterie. Určit a analyzovat se dají pouze jednotlivé symptomy. Mezi základní příznaky řadíme: problémy s navazováním vztahů, egocentrický způsob chování, jednání vybočující z norem, lpění na rutinních postupech, výbušnost či agresi při nedorozuměních, úzkostné a depresivní potíže, problémy se spánkem aj. Aspergerův syndrom se také poměrně často objevuje v kombinaci s ADHD (poruchou pozornosti spojenou s hyperaktivitou), či ADD (poruchou pozornosti). U těchto jedinců jsou nápadné sklony k samotářství, k samomluvě. Mají však bohatou slovní zásobu, ovšem s monotónním verbálním projevem. V adolescenci, a též v mladé dospělosti, projevují silnou touhu po lidském přátelství a tělesném kontaktu, což v kontextu s vědomím vlastní odlišnosti může u nich způsobovat psychické problémy. Intimnější vztah s lidmi s Aspergerovým syndromem je možný, ovšem není snadný, neboť projevy lásky mohou považovat za obtěžující (Vašutová, 2023).

Zdravotní postižení.

Termínem zdravotní postižení označujeme určitou odchylku od normálního zdravotního stavu člověka, která ho omezuje v určitém směru jeho činnosti (pohyb, využití smyslů), či v péči o sebe. Zdravotní postižení se nejčastěji diferencuje podle převládajících znaků postižení, a to na: fyzické, mentální a duševní, zrakové, sluchové, řečové, kombinované a onemocnění způsobené civilizačními chorobami. Rozlišujeme primární a sekundární postižení, neboť mají jinou etiologii. S tím souvisí také odlišná náprava.

- „Primární postižení zahrnuje chorobné změny, které představují omezení v oblasti předpokladů k rozvoji normálních funkcí, např. zrakového či sluchového vnímání. Riziko, že v důsledku zdravotního postižení vznikne psychická odchylka, závisí na druhu a závažnosti onemocnění.

- Sekundární postižení vzniká jako důsledek působení nejrůznějších, zejména pak psychosociálních faktorů, které mohou být závislé na existenci primárního zdravotního postižení. Na vzniku sekundárního postižení se mohou spolupodílet různé vlastnosti osobnosti postiženého jedince i prostředí, v němž žije, především pak jeho sociální složka.“ (Vašutová, 2005). Dále diferencujeme kategorii vrozených a později získaných postižení, neboť se od sebe odlišují ve svých objektivních důsledcích i z hlediska subjektivně prožívané zátěže.

Nadání

Nadaný student je dle vyhlášky č. 27/2016 Sb. O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných definován jako jedinec, jenž „při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech“. Mimořádně nadaný student je podle téže vyhlášky v první řadě ten, jehož „rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech“.

„Pojem nadání je chápán jako potenciál osobnosti (potenciálem mohou být myšleny schopnosti, motivace, vlastnosti, rysy apod.) k určité činnosti podmiňující mimořádný výkon (výsledek, produkt činnosti)“ (Hříbková 2009).

„Nadání je intuitivně nejčastěji chápáno jako dar, jenž umožňuje člověku přesahovat výkony většiny ostatních lidí a který umožňuje vyniknout, aniž to nadaného jedince stojí neobvykle velké úsilí“ (Havigerová, 2011).

V minulosti se nadání definovalo jako vysoký stupeň rozvoje intelektových schopností a převládal názor, že je možné na základě standardizovaných úkolů zachytit skutečnou duševní schopnost člověka a tu objektivně měřit, kvantifikovat, a pak porovnávat s ohledem na věk. Skóre dosažené v testech inteligence, na jehož základě se určoval inteligenční kvocient (IQ), tak bylo u nadaného jedince po dlouhou dobu rozhodujícím určujícím faktorem. Většina autorů se dnes již shoduje v tom, že nadání není možné posuzovat pouze na základě výsledku inteligenčního testu, nicméně, že úroveň inteligence pro intelektové nadání základem je. Výsledné skóre ovšem ovlivňuje aktuální stav výkonu, kterého bylo dosaženo za určitých podmínek. Výši skóre ovlivňují i další faktory, jako jsou sociálně-ekonomické zázemí, úroveň vzdělání rodičů nebo osobnostní vlastnosti osoby: motivace, kreativita, sebepojetí, sebevědomí, sebeúcta a individuální angažovanost (Halfarová, 2019, Ziegler, 2018). Protože tyto faktory nejsou stabilní, může se vyvíjet a rozvíjet i nadání. V souladu se současným chápáním nadání a inteligence, tedy s tezí označovat inteligenci nejen jako rozumové schopnosti, lze uplatnit při identifikaci nadaných studentů Gardnerovu teorii mnohočetných inteligencí. Základní myšlenkou této teorie je, že inteligence není jednotná veličina a každý člověk má v sobě následující typy inteligence, a to v různém poměru:

- „Lingvistickou inteligenci obsahující senzibilitu pro mluvený a psaný jazyk jakož i schopnost učit se jazyky a přiměřeně je používat.
- Logicko-matematickou inteligenci, která zahrnuje schopnost logicky analyzovat problémy, provádět matematické operace a zkoumat vědecké otázky.
- Hudební inteligenci, tzn. schopnost hudbu hrát a skládat a mít smysl pro melodii a rytmus.
- Prostorovou inteligenci jako uchopení struktur velkých prostor a úzce definovaných prostorových polí, tedy schopnost vnímat vizuální stránku světa, produkovat představy, kreativitu, fantazii.
- Fyzikálně-pohybovou inteligenci, jež zahrnuje potenciál využívat tělo a jeho jednotlivé části k řešení problémů nebo k navrhování a realizaci produktů. Tedy obratnost při zacházení s předměty, které vyžadují jemné pohyby, i schopnost ovládat pohybovou koordinaci celého těla, tzn. využívat senzomotorické intelektové schopnosti.

- Intrapersonální inteligenci jako schopnost zkoumat a znát sebe sama, uvědomění si svého JÁ, svého prožívání, vlastních pocitů a dovednost je rozlišovat. Aktuálně se užívá termín emoční inteligence.
- Interpersonální inteligenci, což je schopnost rozumět záměrům, motivům a přáním ostatních lidí a být odpovídajícím způsobem schopen úspěšně s nimi kooperovat". (Gardner, 2013) Aktuálně se užívá termín sociální inteligence.

Studentům se speciálními vzdělávacími potřebami neumožňuje jejich handicap (ve specifických vývojových poruchách učení, tělesného, smyslového či autistického charakteru) studovat obvyklým způsobem. Proto je důležité věnovat jim pozornost i při vysokoškolském studiu. Důvodem je skutečnost, že většina těchto poruch jsou poruchy vývojové, které vznikají v určité etapě vývoje člověka, nikdy zcela nezmizí a bez zásadních kompenzačních zásahů se nedají korigovat. U každého studenta se mohou vyskytovat v různé formě a intenzitě, a to i podle toho, kdy se u něj projeví (u někoho již mateřské škole). V zásadě ale platí, že člověk se s nimi potýká po celý svůj život.

Rovněž však jde o vzdělávání studentů, kteří projevují specifické nadání a vyžadují specifický pedagogický přístup. Zvýšená intenzita zaměření na tyto jedince souvisí především s celosvětovou tendencí vzrůstajícího důrazu na kvalitu vzdělávání, přičemž základním kritériem je poskytnout všem na vzdělání stejnou šanci a zajistit právo na rozvoj individuálních předpokladů (Škrabánková & Vašutová, 2017). Případný nevhodný přístup učitelů k těmto žákům a studentům nese s sebou riziko snížení jejich vzdělávacích standardů s výrazným omezením pochopení učiva. Z tohoto důvodu je žádoucí vytvořit sofistikovaný učební materiál a dávat podněty pro náročnější formy myšlení, včas řešit projevující se obtíže, vytvářet tzv. dualitu vzdělávacích potřeb těchto žáků, tvořit strategie rozvoje jejich schopností (podnětné prostředí, důraz na abstraktní myšlení, na schopnost řešit náročnější problémy). Speciální vzdělávací potřeby jsou zcela individuální, a proto variabilní.

III. Poradenská podpora na vysokých školách, poradenské centrum/CEMNAS

Většina vysokých škol v České republice poradenskou podporu a podmínky pro studenty se specifickými potřebami zajišťuje prostřednictvím poraden. Smyslem takových poradenských pracovišť je naplňovat základní požadavky na rovnost v přístupu ke vzdělání, pomáhat studentům se specifickými potřebami a s nejrůznějšími osobními problémy s tím spojenými, a to nejen při studiu. Rovněž vytvářejí podmínky pro rozvoj studentů nadaných. Dále poskytují pomoc uchazečům o studium a studentům denní a kombinované formy studia. Poradenské služby využívají také akademičtí pracovníci a další pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci. Poradenská pracoviště při vysokých školách poskytují pomoc v rámci:

- Adaptace výuky v souladu s typem SVP po dohodě s vyučujícím daného předmětu. Může se jednat o organizační či technickou úpravu standardní výuky, doplňující konzultace či návrh na samostatnou výuku, případně spolupráci při tvorbě individuálního studijního plánu.
- Přizpůsobení studijních materiálů podle potřeby, zajištění studentovi přístupnou podobu studijní literatury.
- Rozložení a posunutí časů seminářů, přednášek, zkoušek apod.
- Zajištění technického a technologického zázemí, bezbariérového prostředí, přístupnost informačních systémů a technologií, licencí pro online přístup k databázím odborných publikací atd.

Na Vysoké škole PRIGO bylo poradenské centrum/CEMNAS ustaveno před sedmi lety. Pracovníci tohoto odborného pracoviště naplňují dané požadavky a jednají dle příslušných metodických materiálů a směrnic. Uchazeči o studium na Vysoké škole PRIGO mohou již při podávání přihlášky ke studiu požádat o zohlednění svých specifických vzdělávacích potřeb. Ty jsou brány v úvahu již v průběhu přijímacího řízení. Uchazeči minimálně jeden měsíc před termínem přijímací zkoušky

jsou povinni doložit k přihlášce ke studiu doklad prokazující jejich specifické potřeby. Mezi standardní oblasti úpravy podmínek přijímacího řízení patří:

- zpřístupnění informací a materiálů souvisejících s přijímacím řízením;
- zajištění bezbariérového přístupu do školy a do konkrétní učebny;
- možnost skládat přijímací zkoušku s využitím kompenzačních pomůcek;
- vytvoření podmínek pro skládání přijímací zkoušky s využitím navýšení časového limitu;
- možnost využití asistenční služby aj.

Poradenské centrum vytvoří po dohodě s vyučujícími individuální studijní plán s ohledem na studentovu konkrétní specifickou potřebu. Podpora těchto studentů je realizována na základě spolupráce studenta (při tělesných postižení s rodiči, případně s asistenty) a vyučujících, studijního oddělení, případně dalších pracovníků školy. Možnost využívat služeb poradenského centra CEMNAS během studia je dobrovolná a závisí pouze na osobním uvážení každého jedince, zda bude využívat nějakou z nabízených variant podpory. Veškerá evidence a zpracování dat o uchazečích a studentech se specifickými potřebami podléhá režimu ochrany osobních údajů dle zákona č. 110/2019 Sb., O zpracování osobních údajů, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 O ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů GDPR).

Druh a rozsah služeb poskytovaných poradenským centrem se uskutečňuje na výsledcích posouzení konkrétní speciální vzdělávací potřeby. V současnosti je poradenská pomoc poskytována nejčastěji studentům s tělesným postižením, se specifickými vývojovými poruchami učení a chování (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, ADHD, ADD apod.), s Aspergerovým syndromem a studentům s duální výjimečností. CEMNAS zároveň zajišťuje tyto služby:

- konzultace se studentem (rodiči), s učiteli, v případě nečekaných problémů souvisejících s poruchami, případně i s psychickými obtížemi;
- odbornou pomoc v rámci technického a technologického zázemí pro zpřístupnění výuky, organizační a metodickou pomoc dle požadavků učitelů;
- poradenskou podporu studijním strategiím při učení cizímu jazyku, při práci a s textem, hospodaření s časem (určeno především studentům s SPU) aj.

Poradenská podpora centra/CEMNAS funguje v neposlední řadě při vyhledávání a identifikaci studentů nadaných. Nezbytná je při tom logicky spolupráce se školami středními a s vysokoškolskými učiteli. Cílem této identifikace je objevení případných budoucích expertů pro studijní obory vyučované na Vysoké škole PRIGO. Nemusí se jednat nutně o studenty s velmi vysokým inteligenčním koeficientem, nýbrž o studenty nadané a následně jim poskytnout podporu tak, aby své nadání a výjimečné schopnosti mohli rozvíjet. Během péče o nadané studenty pracovníci poradenského pracoviště jim nabízejí využití jejich intelektového potenciálu formami:

- individuálního vzdělávacího plánu, nabídky volitelných předmětů;
- pomocných vědeckých sil u akademických pracovníků;
- soutěží v rámci SVOČ, stáží v zahraničí, rozvojových programů pro studenty;
- spoluúčasti v grantových výzkumných projektech (týmová práce), spoluúčasti na projektech AV ČR;
- přístupu k aktuálním informacím, novinkám ve vědě a technice, otevřenosti pro zahraniční stáže, akcelerace studia (kredity), zkrácení semestrů, ročníku apod.

Pracovníci poradenského centra také monitorují privátní iniciativy nadaných studentů nejen při studiu, ale též v rámci následného umístění do zaměstnání. Vysoká škola PRIGO jako relativně „mladá“ škola se hlásí k principům daných Základní listinou práv a svobod a řadí se mezi vysoké školy, jejichž cílem je naplňovat základní požadavky na rovnost přístupu ke vzdělávání. Činnost

poradenského centra/CEMNAS zahrnuje nejen speciálně-pedagogické poradenství, podávání potřebných informací a koordinaci během odstraňování bariér v prostředí vysoké školy; odborný pracovník poradenského centra provází studenty po celou dobu jejich studia. Nabízí jim pomoc při sestavování studijního (individuálního) plánu a vyhledávání dalších studijních a jiných příležitostí. Lze konstatovat, že pozice pracovníka centra se pohybuje mezi dvěma póly: na jedné straně se jedná o informační funkci, na druhé straně o funkci intervenční (služby, poradenství, zajištění pomůcek a adaptaci na vysokoškolské prostředí). Podílí se na přípravě přijímacího řízení, na odhalování případných bariér a navrhuje způsoby jejich odstranění. Dále poskytuje konzultační a poradenskou činnost studentům i s psychickými problémy.

IV. Závěr

Je potřebné, aby se odborníci působící v akademických poradnách fungujících při vysokých školách věnovali též sekundárním potížím, s nimiž se student sám (se změnami ve své osobnostní struktuře) nedokáže vyrovnat. Mezi sekundární potíže můžeme zařadit, dle výzkumu Vašutové (2014) s názvem *Některé osobnostní charakteristiky u dětí se SPUCH na pozadí percepce barev*, například: zvýšený pocit unavitelnosti, zvýšenou senzitivitu, oslabení volných vlastností, pocity méněcennosti a zažívání permanentního neúspěchu, zvýšenou pohotovost k agresivitě, známky anxiety a deprese, méně realistickou percepci aj. Tyto sekundární potíže mohou být u studentů více omezující než porucha sama. Odborní pracovníci na vysokých školách, věnující se studentům s nějakou formou speciálních vzdělávacích potřeb, by měli být schopni nabídnout a pak také zabezpečit takovou formu výuky, která bude nanejvýš vhodná vzhledem ke stanoveným diagnózám, případně odkázat studenty na další příslušnou institucionální odbornou pomoc či případná vyšetření. Dále by měli umět poskytnout poradenskou podporu a též krizovou pomoc při zvládnání akutních již zmiňovaných psychických potíží.

Podstata poradenské práce na vysokých školách by měla spočívat v aktivním přístupu k řešení aktuálních problémů konkrétních studentů, v hledání, nalézání a rozvíjení jejich duševního potenciálu psychologickými prostředky. Ne vždy musí jít o komplikovaný postup. Nabízená pomoc a podpora může mít třeba podobu podání pouze jednorázové informace, která sama o sobě povede k vyřešení tíživé studentovy situace. Na druhé straně stojí před vysokoškolským poradenstvím ještě další zásadní úkol, totiž poskytovat rady, doporučení a způsoby řešení situací, které si to vyžadují, pokud se týká studentů nadaných. Ti totiž potřebují především výraznou individualizaci výuky, jež jde nad rámec příslušného stupně vzdělání. Teprve pak mohou dosahovat mimořádných výsledků, jichž jsou vzhledem k míře svého nadání schopni.

Závěrem je třeba zdůraznit, že poradenství v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb, pokud se týká primárního a sekundárního vzdělávání (včetně vyšších odborných škol), je v současnosti u nás na velmi dobré úrovni. Ovšem ve sféře terciárního vzdělávání tomu tak zatím všude není. Proto je nanejvýš nutné, aby se poradenská pomoc vysokoškolským studentům začala ubírat stejným směrem a ve stejné šíři, samozřejmě nejlépe s výraznější podporou příslušných státních institucí. Nebude to cesta jednoduchá ani rychlá. V sázce je však příliš mnoho na to, abychom podlehlí uspokojení z dosavadního stavu a dále přehlíželi fakt, že ne vždy dokážeme využít veškerý intelektový potenciál, jenž se ve studentech ukrývá.

Tento článek svým zaměřením hodlá připomenout význam poradenské podpory u studentů se specifickými potřebami na vysokých školách. Pojednává o důležitosti činnosti poradenského centra /CEMNAS na Vysoké škole PRIGO. Toto poradenské centrum usiluje o vytvoření optimálních studijních podmínek, což se mu daří, a poradenskou podporu studentům, kteří ji potřebují. Prostor ke zlepšování je však stále otevřený. Autorky (s odborným zaměřením na psychologii a pedagogiku) na základě svých dlouholetých profesních zkušeností a vědomostí, a to teoretických i praktických, ve svém článku usilovaly mimo jiné hlavně o to, aby fakt, jak je poradenská podpora u vysokoškolských studentů potřebná, jsme měli stále na paměti. Nastoupená cesta je nadějná, avšak dosažení vytyčeného cíle bude vyžadovat ještě mnoho úsilí.

Literatura

- Gardner, H. (2013). *Intelligenzen: die Vielfalt des menschlichen Geistes*. 4. vyd. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Halfarová, L. (2019). The Challenge for Education: A Gifted Student. In: Nálepová, V., (ed.). *Proceedings of the International Scientific Conference ECONOMIC AND SOCIAL POLICY: Economic and Social Challenges for European Economy*. 211–221. Ostrava: Vysoká škola PRIGO.
- Havigerová, J.M. (2011). *Pět pohledů na nadání: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada.
- Herényiová, G. & Sabová, L. (2015). *ADHD v bio-psycho-sociálnom kontexte*. [1. vyd.]. Nové Zámky: Psychoprof.
- Hříbková, L. (2009). *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 255 s. Psyché (Grada).
- Matějů, P. (2009). *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: www.msmt.cz/bila-kniha/otazky-a-odpovedi-k-tezim-bile-knihy-terciarniho-vzdelavani.
- Novosad, L. (2008). *Vysokoškolské studium bez bariér*. Sborník příspěvků z III. národní konference se zahraniční účastí a XII. ročníku odborné konference Handicap s mezinárodní účastí. Liberec: Technická univerzita v Liberci.
- Škrabánková, J. & Vašutová, M. (2017) Využití Eye trackingu u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. In: *Sborník příspěvků z 2. ročníku mezinárodní konference Psychologické aspekty pomáhání 2016*. Ostrava, Ostravská univerzita, 12-25.
- Vašutová, M. (2005). *Pedagogické a psychologické problémy dětství a dospívání*. (1.vyd.) Ostrava: FF OU.
- Vašutová, M. (2004). *Diagnostické využití specifických vývojových poruch na pozadí percepce barev*. Ostrava, FF OU.
- Vašutová, M. (2018). *Sociální a výchovná péče v období dětství a dospívání*. Opava: Slezská univerzita. Distanční texty.
- Vašutová, M. & Halfarová, L. (2023). Speciální vzdělávací potřeby. In Vašutová, M., *Pedagogicko-psychologické poradenství v období dětství a dospívání*. Ostrava: Repronis.
- Ziegler, A. (2018). *Hochbegabung*. München: Ernst Reinhardt Verlag.